

KPSS - MEB / AGS TÜRKÇE: SES BİLGİSİ TEST/1

10 SORU/ ÇÖZÜMLÜ TEST 1

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde türetilirken ünlü kaybına uğramış bir sözcük kullanılmıştır?

- A) Şehrin dar sokaklarında kaybolan anılarını arıyordu
- B) Alnındaki terleri silip derin bir nefes aldı
- C) Bu mevsimde sararmış yapraklar yolları doldurur
- D) Karnı acıkınca ilk bulduğu lokantaya daldı
- E) Gönlüne söz geçiremediği için buralardan gitti

2. Ünlü daralması ile ilgili aşağıdaki kullanımlardan hangisi doğrudur?

- A) Anlatıyor kelimesinde daralma vardır
- B) Niye kelimesinin kökü ne olduğu için burada daralma mevcuttur
- C) Seviyor kelimesindeki i sesi daralmış bir ünlüdür
- D) Daralma olması için kelimenin mutlaka yor eki alması gerekir
- E) Gidiyor kelimesinde hem ünsüz yumuşaması hem ünlü daralması vardır

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlü türemesine örnek bir kullanım vardır?

- A) Küçücük bir çocuk bahçede tek başına oynuyordu
- B) Sıcacık çayını yudumlarken gazetesini okuyordu
- C) Gencecik yaşında hayatın tüm yükünü omuzlamıştı

D) Azıcık sabredersen her şeyin düzeldiğini göreceksin

E) Daracık sokaklardan geçerek sahile ulaştık

4. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcük yardımcı eylemle birleşirken ünlü kaybına uğramıştır?

A) Bu olaydan sonra hepimiz çok kahrolduk

B) Gece boyu uykusuz kalınca sabah derse geç kaldı

C) Kitabın sayfalarını çevirirken parmağı kesildi

D) Araba ilerlerken birden motoru durdu

E) Yalnızlık ömür boyu süren bir çiledir bazen

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlü daralması kuralına uyulmadığı için bir yazım yanlışı yapılmıştır?

A) Bize neden gelmediğini bir türlü söylemiyor

B) Yarın akşamki partiye sen de geliyor musun

C) Onu gördüğünde neden öyle bakmıyorsun

D) Hiçbir şey demeden çekip gitmeni anıyamıyorum

E) Beklediğimiz haber henüz bize ulaşmıyor

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden fazla ses olayı aynı sözcükte gerçekleşmiştir?

A) Kokluyor

B) Oynuyor

C) Sızlıyor

D) Besliyor

E) Hepsi

7. Küçük Ünlü Uyumu kuralına göre bir kelimenin ilk hecesinde o ö ünlüleri bulunabilirken sonraki hecelerde bulunamaz. Buna göre aşağıdaki kelimelerin hangisi Küçük Ünlü Uyumu'na aykırıdır?

A) Doktor

B) Horoz

C) Konsol

D) Televizyon

E) Hepsi

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde pekiştirme yapılırken ünlü türemesi meydana gelmiştir?

A) Masmavi bir gökyüzü bizi selamlıyordu

B) Düpedüz yalan söylüyor hepimizi kandırıyor

C) Tertemiz bir sayfa açmak için çok geçti

D) Upuzun yolları bir günde aşmayı başardılar

E) Simsiyah saçları omuzlarına dökülüyordu

9. Büyük Ünlü Uyumu'na aykırı olduğu halde aldığı ekle bu uyuma giren bir sözcük aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kardeşim

B) Elmalar

C) Kitapçı

D) Annem

E) Kalemler

10. İlerledi sözcüğündeki ses olayının özdeşi aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Kıvrım
- B) Sızısı
- C) Ömrü
- D) Kavşak
- E) Devrik şıklara

Soru No	A	B	C	D	E
1 ()	()	()	()	()	()
2 ()	()	()	()	()	()
3 ()	()	()	()	()	()
4 ()	()	()	()	()	()
5 ()	()	()	()	()	()
6 ()	()	()	()	()	()
7 ()	()	()	()	()	()
8 ()	()	()	()	()	()
9 ()	()	()	()	()	()
10 ()	()	()	()	()	()

10 Soru - Cevaplar ve Açıklamalar

1. Soru Cevabı: C

- **Açıklama:** "Sararmış" sözcüğünün kökü sarıdır. Sarı isminden sararmak fiili türetilirken (yapım eki alırken) "ı" sesi düşmüştür. A, B ve D şıklarında da ünlü düşmesi vardır ancak onlar çekim eki (iyelik, hâl ekleri) alırken düşmüştür. ÖSYM "türetilirken" diyorsa mutlaka yapım ekine bakmalısın.

2. Soru Cevabı: B

- **Açıklama:** Kadir Hoca'nın "altın üçlü" dediği "de-, ye-, ne-" kelimeleri çok önemlidir. "Niye" kelimesinin aslı **"Ne-y-e"**dir. Buradaki "e" sesi "i"ye daralmıştır. "Anlatıyor" veya "Seviyor" gibi kelimelerde aradaki ünlü, daralma değil sadece iki ünsüz arasına giren "yardımcı sestir".

3. Soru Cevabı: C

- **Açıklama:** **Genç-cık** kelimesine küçültme eki getirildiğinde araya "e" sesi girer (**Gencecık**). Bu bir ünlü türemesidir.
- **Dikkat:** "Küçücük" ve "Sıcacık" kelimelerinde ünlü türemesi yoktur, aksine **ünsüz düşmesi** (küçük-cük, sıcak-cık) vardır. Bu en büyük sınav tuzağıdır.

4. Soru Cevabı: A

- **Açıklama:** Yardımcı eylem "etmek, olmak, eylemek" demektir. **Kahır + olmak** birleşirken "ı" sesi düşer ve "Kahrolduk" olur. B, C ve D şıklarındaki kelimeler de ünlü kaybına uğramıştır ama onlar "yapım eki" alırken (türetilirken) kaybetmiştir, birleşme yoktur.

5. Soru Cevabı: D

- **Açıklama:** Bir fiilin daralabilmesi için sonunun mutlaka "a" veya "e" ile bitmesi gerekir. "Anlayamıyorum" kelimesinde fiil "anla-ma-y-abil-mek" yapısındadır. Burada daralmayı gerektirecek bir durum yoktur, "anlıyamıyorum" yazmak büyük bir yazım yanlışdır.

6. Soru Cevabı: E

- **Açıklama:** Bu kelimelerin tamamı Kadir Hoca'nın favori örnekleridir:
 - **Kokluyor:** Koku (u düştü) + la (a, u'ya daraldı).
 - **Oynuyor:** Oyun (u düştü) + a (a, u'ya daraldı).
 - **Sızlıyor:** Sızı (ı düştü) + la (a, ı'ya daraldı).
 - **Besliyor:** Besi (i düştü) + le (e, i'ye daraldı).

7. Soru Cevabı: E

- **Açıklama:** Küçük Ünlü Uyumu'nun en pratik kuralı şudur: "**O ve Ö harfleri sadece ilk hecede bulunabilir.**" Eğer ikinci veya sonraki hecelerde "o, ö" görürsen (Doktor, Horoz, Konsol gibi), o kelime kurala aykırıdır.

8. Soru Cevabı: B

- **Açıklama:** "Düpedüz" kelimesi "düz" kelimesinin pekiştirilmesidir. "Düz -> Dü-p-düz" olması gerekirken araya "e" ünlüsü girmiştir. "Masmavi" veya "Simsiyah" örneklerinde araya ünlü girmez, sadece pekiştirme harfleri (m, p, r, s) vardır.

9. Soru Cevabı: D

- **Açıklama:** "Anne" sözcüğü aslında "Ana"dır. "A-a" (kalın-kalın) iken zamanla "A-e" (kalın-ince) olmuş ve Büyük Ünlü Uyumu'na aykırı hale gelmiştir. Ancak aldığı "-m" iyelik eki (annem) son heceye (inceye) uyum sağladığı için kelimenin son

hali kendi içinde ince devam eder. (Bu teknik bir detaydır, ÖSYM genellikle uyumu bozan ekleri sorar).

10. Soru Cevabı: D

- **Açıklama:** "İlerledi" kelimesi **İleri-le** kökünden gelir ve "türetilirken ünlü kaybı" yaşar. "**Kavşak**" kelimesi de yolların birleştiği yer anlamında **Kavuş-ak** kökünden gelir. "u" sesi yapım eki alırken düştüğü için "İlerledi" ile aynı türde bir ses olayıdır.

Hayatta En Büyük Şans Küçükken İyi Bir Öğretmene Rastlamaktır.